Број 189 У Новом Саду, у четвртак 28. августа 1908. Година XLIII.

Застава" излази сваки дан изузетак, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 нов. а на три месеца 8 круна.

Појединни јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За чланак плаћа се по 12 нов. од сваке врсте сваких ситних слова.

Уредништво „Заставе" је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе" налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Појединни јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ ИЗДАЊЕ „РАДА" ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Народна свест у Босни и Херцеговини.

У понедељак је једно изасланство муслимана и православних Срба предало на Илици министру Буриану заједничку представку Срба православних и муслимана, а у користуставности Босне и Херцеговине. Чланови тог изасланства су Алибег Фардус, Глигорије М. Јефтановић, Махмуд бег Фадилпашић, Коста Кујуџић, Бећир бег Капетановић, Војислав Шола, Ахмелага Хенда и Душан Васиљевић.

Министар Буриан дочекао је лепо изасланство, а говорници његови Алибег Фардус и Глигорије Јефтановић, нагласили су, да је у тој представци изражена жеља народа Босне и Херцеговине, да се са учествовањем народа уведе у тим земљама што пре устав, а да се не дира у државноправни положај њихов. Ово значи јасно и отворено, да се не покушава прво са анексијом. Јефтановић је још нагласио да је жеља и захтев народа Босне и Херцеговине, да све што влада у будуће буде доносила, да донесе само у споразуму са народом Ово значи јасно и отворено, да се не покушава са каквим половним уставом. Уједно је тражио од министра Буриана, да се изјасни кад ће одговорити у ствари те представке.

Министар Буриан је одговорио, да прво мора проучити ту представку, друго, како ствар не зависи само од њега, даће своје мишљење и представку ту изнети пред прво заседање делегација.

*

Садржај саме представке износимо ниже и о њој ћемо проговорити првом приликом, а сад да укажемо врло важну појаву, која заједчује највише Босни и Херцеговини лепшу и сретнију будућност, а то је једнодушан сложан и заједнички рад Срба православних и муслимана.

Далеко би нас одвело, да поново истичемо, шта су све данашњи власници у Босни и Херцеговини радили, да заваде једнокрвну браћу, управо народ Босне и Херцеговине, православне Србе и муслимане. И како су се у та вражја власничка кола упрегли највише браћа небраћа Хрвати Босне и Херцеговине, потпомогнути од владе у те земље досељеним страним туђинским елементом Шта је све католичка пропаганда радила и ради по Босни и Херцеговини, то је јасно и познато.

У пркос свима тим смицалицама, између православних Срба и муслимана, крвне везе, народна свест и заједничка патња одржавали су пријатељску везу и љубав међу том једнокрвном браћом, да сва та стална и смишљена ровења нису уродила жељеним плодом На против ево дошло је до једнодушности и чврсте непробојне заједнице православне и муслиманске браће.

Ово је први заједнички политички акт православних Срба и муслимана од окупације ових земаља до данас И као што рекосмо, њиме је постигнут потпун споразум за читав рад не само око увођења и борбе за устав, већ и за бољитак и срећу како отаџбине тако и Срба православних и муслимана.

Овај значајан заједнички и једнодушни акт биће од силна утицаја по меродавне. Моћне хтели не хтели увидети, да је овим заједничким актом више од три четвртине народа Босне и Херцеговине, дакле скоро цео народ тих земаља слио се у један чврст ступ, да одбија и и мушки се бори против свих напада који су против народа и своје отаџбине. Увидеће да су тако здружени Срби и муслимани постали такова сила са којом се мора рачунати и против које се неће моћи ни судбина Босне и Херцеговине, ни судбина њеног свесног и прекаљеног народа решавати Доказ је ово уједно да се Босном и Херцеговином неће више моћи владати без учешћа и воље народа нашег. А да ће тад сретнији и ведрији дани наступити по те напаћене земље и њен тешко искушани народ о том сумње нема

Радосно поздрављамо ову љубав једнодушност и зрелу свест једнокрвне браће Срба православних и муслимана Босне и Херцеговине. Само таковим чврстим заједничким и једнодушним радом створиће бољу и сретнију будућност и себи, подмлатку свом и отаџбини својој Како пак свећају једнокрвна браћа тај свој заједнички корак и колико је он чврст, најбоље сведоче ове речи у заједничком прогласу поменутих изасланика на свој народ У њему се вели: „Овај основ нашег заједничког рада толико је јак, да успех заједничке праведне ствари не ће омети ничија сила и ничије сплетке. Свијест нашега народа крчиће пут коначној победи и сваки ће родољуб схватити одговорност у часу, кад морамо сви великим народима сложно ступати напред" — А сад ево како гласи меморандум, који су предали изасланици муслимана и Срба православних министру Буриану и који је потписан од двадесет и пет првака Срба православних и мусломана.

*

Боравак Ваше Преузвишености у нашој отаџбини даје прилику потписанима, да испред Организација Муслиманског и Српског Православног дијела нашега народа заједнички изразимо највећу и најпречу потребу цијелог народа Босне и Херцеговине, а та је: Устав, што скорији, савремен и потпун Устав за припаднике Босне и Херцеговине, без рјешавања државно-правног положаја ових земаља, а којим би уставом у слободи и једнакости било могуће ублажити и отклонити досадање незадовољство у народу коме је највећи повод у несаврености апсолутистичког управног режима.

Уставом и изборним редом, којим би воља народа дошла до потпуног и непомућеног изражаја, а који би устав и изборни ред, бали донесени у споразуму са народним организацијама сва три дијела народна Босне и Херцеговине, утврдила би се у народу вјера у праведност, која је први основ државе. Учествовањем народа у свима гранама државне дјелатности преко непровриједљивих, слободном вољом народа изабраних представника, био би осигуран трајан поредак у нашој отаџбини и правилан друштвени и државни развитак, јер је једино помоћу парламента са законодавном и контролном влашћу могуће правилно ријешити цијели низ животних питања, која у нашој отаџбини чекају неодложиво ријешење

У уставном и парламентарном животу зајамчен је правилан и споразуман заједнички рад у заједничким питањима народа, без разлике вјере, чему је најбољи доказ овај заједнички први корак Срба Православних и Муслимана, који у питању уставности ступају пред Вашу Преузвишеност.

Увођењем уставности без рјешавања државно правног положаја наше отаџбине био би зајамчен у земљи мир, као најпотребнији услов за културни напредак, а избјегла би се трвења, којима би могао дати повода стицај околних прилика. При том сматрамо за потребно нагласити, да су сви досадањи покрети нашега народа имали искључиво за циљ постизавање нутарњег уређења наше отаџбине и постизавање услова за народно самоопредјељење у управи уопште

Наш цијели народ Босне и Херцеговине показао је своим држењем у досадањем јавном раду и у свима покретима, који су се изражавали у борби против система, који је стајао на пут свестраном народном напретку, да је у сваком погледу елеменат реда, да умије цијенити тековине културног развитка и да је дорастао за уставни живот. То искључује сваку бојазан од поремећења било друштвенога, било државнога поретка

И у овом, за будући напредак босанско херцеговачког народа најважнијем покрету, којим наш народ жели да ступи у ред правних држава, тежња нашега народа састоји се у мирном развитку, а не у сили.

С тога се обраћамо Вашој Преузвишености и молимо: да Ваша Преузвишеност благоизволи овдје изнесене жеље и потребе примити и уважити, као жеље и потребе цијелог народа Босне и Херцеговине, те бити њихов пријазан тумач пред Превишњим Пријестолом Његовог Царског и Краљевског Апостолског Величанства и пред аустријским и угарским парламентима односно пред представницима и одборима ових високих тијела.

У Сарајеву, 7. септембра 1908. године.

Алибег Фардус, Глигорије М. Јефтановић, Махмудбег Фадилпашић, Коста Кујуџић, Хаџи Махмудбег Џанић, Бакирбег Тувлић, Војислав Шола, Дервишбег Миралем, Ристо Хаџи Дамјановић, Алибег Хаџиалибеговић, Васо Видовић Османбег Алипашић, Душан Васиљевић, Васифбег Бишћевић, Васо Црногорчевич, Ахмедбег Церић, Коста Божић, Бећирбег Капетановић, Атанасије Шола, Мухамед оф Карабег, Рифатбег Сулејманпашић, Мухаремага Пашалић, Ахмедага Хенда, Шериф Арнаутовић, др Милан Срškić.

Хајка на Србе.

Затварања се настављају.

Неколико дана у Хрватској и Славонији нису затворили никога. Но то није значило, да хајка на Србе престаје. Управљачи овом хајком само су домишљали, обазирали, камо ће сад. И поглед им паде на котар Двор. И сада ће хајка да настане по целом котару. Јуче су већ у Јамници ухапсили учитеља Јоцу Орешћанина и доведен је у затвор загребачког судбеног стола. Осумњичен је, наравно, ради „велеиздаје."

Денунцирања.

У Хрватској и Славонији пуно је данас отровних печурака, што се зову денунцијанти. Неки од ове сорте денунцирали су опће уважену старину и познатог народног борца пароха Пају Пајића из Брђана, да није одржао уобичајено благодарење о рођен дану краљеву. Услед те гадне пријаве власти су потрвале овог заслужног 70-годишњег српског свештеника и наравно увериле се о сасвим противном.

Преметачине у Земуну.

Филијала „сервус друштва" или боље звана земунска полиција извршила је преметачину у овим српским установама: — „Српском Соколу", „Српској читаоници", „Српској црквеној певачкој задрузи" и „Српској добротворној задрузи Српкиња Земункиња".

О преметачини „Сокола" писао сам, а о осталима јављам вам ово:

Читаоници су враћени записници и правила, која је управа читаонице издала по за-

хтеву „сервус друштва“. Враћени су записци и правила и заплењени листови без икаквe опаске, само уз напомену да исте листове не смеју никако држати ни примати Чудновато?! Читаоница не сме примати листове. Читаоница не сме примати забрањене листове, а, питамо, сме ли пошта издавати забрањене листове и ако неиздаје, није ли јасна намера исте. Преметачина је обављена и у црквеној певачкој задрузи. Нису ништа нашли. Могли су само видети у попису архиве доста српских песама И то је све.

Претражена је и добротвор на задруга Српкиња Земункиња. Ту су баш најсвечаније — љуснули. Свечаније но игде У опће наша полиција је „несрећне руке“ чега се год лати. Не полази јој за руком ништа. У српским задругама и установама велим и опет неводи се никаква политика. Полиција је вратила свима ствари без икакова решења, па чак и без спроводна акта. Жалити је што су властодржци тако заслепљени Ну нека их, нек истрају у том, али ће се љуто кајати Чујем да су и од Српске православне занатлијске задруге тражили записнике и правила. Што буде јавићу.

Дописи.

Опатовац, 25. августа. (*Освит лепших дана*). За који дан излази трогодишње начелниковање нашег познатог начелника баћа Мићаша и долази нови избор. Баћа Мићаш би могао бити поново само тако изабран, када би садашњи одборници пали ва теме, јер се показао скроз недорастао за тај позив. Наша општина претрпила је за његово време доста штете, али и он сам, научио је сада господски живети и ништа не радити. Његови пријатељи, бивши финанс наш наметнатарош Србождер Ковачевић, и бивши труља Чивутин Бирман, потрудише се да баћа Мићаша цивилизују. Научише га да иде редовно на пиво, на карте, у коју је сврху начињен пролаз из општине у суседну гостиону досељеног шваблова Маца. Даље га поучаваху у политици о Великој Хрватској, Србождерству и т. д. Ова красна тројица: 1 Шокац, 1 Мађар и 1 Чивут, сачињавају опатовачко хрватство уједно и клуб Франкове странке у Опатовцу. Замислите дрскости, та досељеничка различија хоће да господаре нашом општином, и господарише 3 године. Но сада је крај њихове моћи.

Пре кратког времена изабрано је ново заступство. Удружени Срби и Мађари победише сјајно горњу тројицу и њихове савезнике досељене Швабе, те изабраше у одбор челик карактере и родољубе, који ће знати и хтети реда у овом хаосу начинити Ова јадна тројица летише вратима, подваљиваху не бираху средства да избор униште, али на њихову жалост, зло прођоше — избор је потврђен.— Сада долази избор начеоника. Извесно је да ће изабран бити један члан новог заступства из клуба удружених Срба и Мађара, и тиме пада влада ових надувењака. Неће више јуда Бирман ћарити, неће се више у његовој труљари подмиривати општинске потребе, које су за чудо велике, и које се већ три године поред 2 хришћанске радње код њега Чивута подмирују. И то зато, што је члан „сервус друштва“. (Добро би било рачуне тога Чиве мало прегледати). Нестати ће пашалука, пустог масла и рахат живота, је ли тако домине натаријусе?

А сиромах баћа Мићаш, обрукан. презрен од свог рођеног народа, опет у опанке па за плугом, да певуши ој ала наше за мало бејаше. Ај мој баћа Мићаш! Одоше ципеле, пиво. цигаре, карте, федерсиц, на којем сте се толико пута на бесним хатовима општинског форшпанције кроз село провезли и са којег презирасте нас сиротињу Оде фотела и велени сто, на којем често пута стајаше распеће Христово приликом узвишеног чина заклетве, а на којем још чешће седјаше твој пријатељ Чивут Бирман, у твом и натарошевом присуству и са којег те исти чивут учаше, како да се на власти одржите и нама за вас тако мрским рацима што више шкодите. Госп. натарошу могу рећи да се поднешена тужба против њега, коју је његов протектор котарски предстојник Вираг забацио, диже испод двогодишње прашине и позива га да одговара на 40 оптужби, које се у њој налазе, и чију је истинитост истрага још пре скоро 2 године утврдила.

Домине знајте да је друштво поштених људи са Вама обрачунало, а нови начелник ће већ наћи начина да и општина са Вама као својим чиновником обрачуна.

О чивуту Бирману није вредно трошити речи, а још мање мастила

Браћи Србима и Мађарима желим да устрају у почетом сложном раду да гаје и учвршћују слогу између оба народа, јер ћемо се само тако моћи одупрети најезди германској, која нас сваки дан све више стеже. Наши дедови заједно радише, радимо и ми, научимо и нашу децу на слогу да нас кадгод, непроклињу. Ново изабраним одборницима желим пуно среће у раду који их чека, специјално код избора начеоника.

Покажимо тим кукавицама да смо људи, који знају чувати оставине својих дедова, који знамо бранити права народна. Живели весни бирачи Српске и Мађарске народности. Евала им.

Д Н

Демонстрација против Аустрије.

Јављају, да је у Плевљу приређена пре неки дан демонстрација против Аустрије. У великим гомилама прошао је искупљени свет кроз све главније улице, кличући: Живео султан! Живела Турска! Доле с Аустријом! Значајно је, да су у демонстрацији учествовали и турски војници, а свет. што је демонстровао, предводили су турски официри.

Догађаји у Турској.

На једном збору у Битољу донели су Бугари закључак да у народу скупљају прилоге за видање бугарскога универзитета у Солуну — Међу Албанцима се опажа јак покрет. Ових дана су одржали скупштину у Стамболу и расправљали о албанским народним школама и другим народним питањима у Скопљу су основали албански клуб и раде на том да се том клубу придруже сви официри Албанци. То исто спремају и у вилајетима битољском, јањинском и скадарском. -- Јерменске комитетлије су се скоро све испредавале — Младотурски одбор је захтевао од Шеик ил Ислама, да сваке године пред велики рамазански пост зађу по провинцијама људи, који ће народ поучити о значају преврата. — Лист Итифак тражи пријатељство Турака и Мађара, као два народа сродна по пореклу и језику.

Соколски слет на Сушаку

У уторак био је на Сушаку слет хрватских соколова. Већ у вече тога дана почели су стизати соколи из Хрватске и Славоније железницом. Из Далмације стигло је паробродима око 700 соколова Свега их је било на слету око 2 хиљаде Свечано је освећена друштвена застава. Одржане су вежбе, а у вече је био банкет. Сва варош била је окићена и украшена Свечаност је протекла у најбољем реду, зато су управо смешне биле оне припреме власти, појачање полиције и довлачење жандармерије.

„Млади“ младенци

У Брунсвиљу, у Америци, живи неки стари рабинер Волински, коме је сада 106 година. Волински има грдну породицу од неких 170 чланова Неки од ових живе у Америци, а неки у Русији Волински је удовац Ну њему не прија живети без свога друга, иако му је породица тако огромна. С тога науми, да се жени. Што наумио, то и урадио Изабрао је себи љубавцу, која броји само 70 љета. Одржана је већ и свадба и за столом приликом сватовска ручка било је око 100 особа — самих потомака младожењених. Младенцима је много наздравлено и пожелили су им, да што скорије још умноже број своје породице

Шегрт — велеиздајник

Сарајевска „Српска Ријеч“ пише: Ово се чудо догодило у Бањој Луци а велеиздајник је 14-то годишњи шегрт Петар Билбија. Он је већ предат државном одвјетнику и стрпан у истражни затвор у бањалучку црну кућу Ово није никаква шала, већ најозбиљнија истина! Затворен је по пријави неког шнајдера Швабе, који га је пријавио, да је погрђивао цара. Међутим сви, који су се д сили ту на мјесту, где је овај тобож погрђивао цара, тврде, да апсолутно нема помена о томе. Истрага ће све то најбоље разјаснити, али сам факат 14-то годишњег велеиздајника боде толико очи, да му мислимо не треба никаква коментара

Министар варалица

Јављају из Кодња (Копенхаген, Данска), да је јуче дошао на тамошњу полицију бивши дански министар правде Алберти и пријавио, да је на штету министарства финансија, Народне Банке и једне приватне банке починио знатне фалзификате и преваре. Ту вест доводе у свезу са другом једном из Кодња, по којој је главни надзорник штедионица наредио селандској сељачкој штедионици, да обустави свој рад, јер два милијона дугује министарству финансија, од ко их је подруг милиона хипотекарно осигурано. Бивши министар Алберти је председник те штедионице. Штета, коју је преварама починио Алберти, цени се на 9 милијона. Приватно имање Албертијево потпуно покрива штету

Време

Према телеграфском извештају од 9. септембра може се очекивати оплије и суша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 27. августа.

Краљ у Будимпешти.

Будимпешта. Краљ је пре подне примио у аудијенцију аустријског министра председника Бека и Аладара Зичи У подне је стигао министар Буријан

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 8. септембра 1908. год.

(Брзојавни извештај.)

Готова роба.

Раж прве каквоће 18 к. 90 п. до 19 к. 05 п

Раж средње каквоће 18 к 35 п до 18 к 80 п

Јечам за храну 15 к. 75 п. до 15 к. 90 пот

Јечам за кување пива 15 к. 40 п до 15 к 65 п.

Зоб прве каквоће 16 к. 60 п. до 16 к. 80 п.

Зоб средње каквоће 16 к. 20 п. до 16 к 50 п.

Кукуруз домаћи 16 к. 80 п. до 16 к. 95 п.

Термини.

Жито за октобар 22 к 74 п. до 22 к. 76 п.

Раж за октобар 1908 18 к. 36 п. до 18 к. 38 п

Кукуруз за август 1908. 19 к. 40 п до 1 к 9 42 п

Све од 100 кила.

ЗА МОЈУ
КАВАНИЧАРСКУ РАДЊУ
требам
2 ДОВРА ПОМОЋНИКА.
Плата је 40 круна месечно.
Уједно требам и 3 ученика (шегрта).
ЛУКА РАЈКОВАЋ,
1156 2-3 Károlyfalva

ЗА ВИНОГРАД У МАНЂЕЛОСУ
тражим
вештог ВИНЦИЛИРА,
ожењеног, само са одраслом децом.
Др. А. РОКНИЋ,
1159 1—3 Митровица.

○ ИМАДЕМ СВАКЕ КОЛИЧИНЕ ○
пресована ЛИВАДСКА СЕНА
у балама
НА ПРОДАЈУ.
Рефлектанти нека се обрате на
Душана Варбуловића
1163 1—4 у Панчеву

Потребујем за своју
ОПАНЧАРСКУ РАДЊУ
ЈЕДНОГ ПОМОЋНИКА
доброг старијег радника, који одма ступити може. Обратити се на
Бранка Мандића
1 6 1 3 у Чуруг.

Ко жели, да купи или да прода кућу
Ко жели, јефтин новац на амортизацију.
Ко жели, да купи или да прода земљу, имање или посед.
Ко жели своје живот обезбедити и т за случај смрти или доживљења, као и мираз деци.
Ко жели, да своју кућу и сав свој економски поеад паушално против пожара осигура, нека се обрати на прву српску агентурну и комисионарну радњу
КОСТЕ ШИПОША
у Новом Саду Змај-Јовина улица бр. 9.
С937 -1' 12

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду,